

Структура дитячої вистави має бути логічною, чіткою, з яскравими персонажами та динамічним розвитком подій. Важливо ще включати інтерактивні моменти: відповідати на питання від персонажів або впливати на хід подій у виставі. Це робить виставу більш цікавою та атмосферною.

Ще одним фактором для створення дитячих вистав є візуальне оформлення. Вистава повинна бути яскравою, але щоб візуально не перевантажувати глядача. Костюми слід підбирати зважаючи на характер персонажів, щоб кожен образ був легко впізнаваним та цікавим. Декорації також відіграють важливу роль у створення вистави: режисер працює тісно з художником-постановником, щоб створити виразний та атмосферний простір для дії. Доповненням слугують світлові та звукові ефекти, які допомагають занурити глядача в чарівний світ вистави.

Однак найголовніше — це акторська гра. Діти найкраще сприймають емоції через виразні образи, тому актори повинні вміти перевтілюватися у своїх персонажів, чітко передавати міміку, жести та інтонацію.

Окрім створення розваг, вистава повинна виконувати освітню та виховну функцію. Вона може навчити юних глядачів важливим соціальним навичкам, допомогти зрозуміти навколишній світ або ж передати моральні цінності. Важливо уникати надмірно драматичних чи лякаючих сцен, щоб не викликати негативних емоцій у юних глядачів.

Отже, добре продумана дитяча вистава — це не просто розвага, а потужний засіб виховання та розвитку юних глядачів. Воно створює незабутні враження, навчає добру та сприяє формуванню особистості дитини через світ мистецтва.

Д. Сар'ян

**СПІВПРАЦЯ МИКОЛАЇВСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ХУДОЖНЬОГО
ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ТА ХЕРСОНЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО АКАДЕМІЧНОГО
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ІМ. МИКОЛИ КУЛІША
В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ**

D. Saryan

**COOPERATION OF THE MYKOLAIV ACADEMIC ART DRAMATIC THEATRE
AND THE MYKOLA KULISH KHERSON REGIONAL ACADEMIC MUSIC
AND DRAMATIC THEATER DURING THE PERIOD
OF FULL-SCALE RUSSIAN INVASION**

Театр — це одна з найдавніших і найуніверсальніших форм художнього вираження, яка поєднує в собі драматургію, музику, сценографію, акторську гру та режисуру. Він має унікальну здатність безпосередньо спілкуватися з глядачем у реальному часі, створюючи живий емоційний та інтелектуальний зв'язок. В Україні театр постійно розвивається, експериментує з новими формами, технологіями та засобами виразності, зберігаючи при цьому свої головні функції — виховуючу, просвітницьку, комунікативну, естетичну. В умовах російського вторгнення, театральне мистецтво, з одного боку, вимушене долати на своєму шляху важкі перешкоди, з іншого, театр отримав великий потенціал, зокрема у сфері експериментальних технологій. Театри півдня України постраждали від ракетних ударів, блекаутів тощо. Миколаївський академічний художній драматичний театр та Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр імені Миколи Куліша підписали меморандум про співпрацю, і це є дуже важливим, оскільки

культурна діяльність у воєнний час набуває особливого значення як інструмент збереження національної ідентичності, підтримки морального духу населення та художньої рефлексії на події війни. Співпраця двох театрів, розташованих у регіонах, безпосередньо постраждалих від бойових дій, є унікальним явищем, яке демонструє силу мистецтва в умовах кризи.

Вивчення особливостей співпраці двох театрів дозволяє зрозуміти, як мистецькі установи адаптуються до екстремальних умов, долають виклики, пов'язані з безпекою, фінансуванням, мобільністю труп і збереженням культурного спадку. Театри Миколаєва і Херсона після 2022 р. опинилися в умовах окупації (Херсон) або постійних обстрілів (Миколаїв), що змусило їх шукати нові форми існування: гастрольну діяльність, копродукції, залучення міжнародної підтримки. Тому цей досвід є важливим для розуміння сучасних трансформацій українського театру. Він демонструє нові форми взаємодії театрів — від копродукцій до організації спільних мистецьких заходів, а також роль театру в інформаційній та гуманітарній війні. Дослідження творчого шляху театрів Херсонщини та Миколаївщини сприяє збереженню пам'яті про культурний опір під час війни, слугує прикладом для інших мистецьких інституцій і дозволяє виробити рекомендації щодо подальшого розвитку театрального мистецтва в Україні в умовах кризових ситуацій.

Миколаївський академічний художній драматичний театр та Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр імені Миколи Куліша мають багаторічну історію співпраці, результатом якої стали кілька спільних театральних проєктів. Наприклад, вистава «Котигорошко проти вікінгів» поєднує елементи українського фольклору із сучасними технологіями, 3Д-графікою, проєкцією, інтерактивом з глядачем, живою рок-музикою. Режисер вистави Сергій Павлюк (головний режисер Херсонського театру) втілює надзавдання захисту народу від іноземних загарбників. Прем'єра відбулася 25 грудня 2023 року, напередодні новорічних свят. Фінансування проєкту здійснювалося за підтримки USAID, що дозволило реалізувати постановку на високому професійному рівні. Вистава була показана на сценах у Миколаєві, Одесі, Києві отримавши схвальні відгуки глядачів та критиків.

Пластична драма за поемою Тараса Шевченка «Катерина» стала ще одним результатом співпраці двох театрів. Вистава відзначається мінімальним використанням тексту, акцентуючи увагу на пластичному вираженні емоцій, переживань героїв. На увагу заслуговує вокальне виконання в сценічному втіленні головної героїні. Відома всім поема Тараса Шевченка в інсценізації Сергія Павлюка, пластичне рішення було хореографа Дмитра Леки (Івано-Франківський драматичний театр). Вистава розповідає про трагічну історію українки, яка попри застереження закохалась у російського військового. Це історія кохання, очікування, зневаги, вигнання, поневіряння, розчарування й смерті. Сценографія вистави побудована на українських колоритних звичаях та обрядах. У виставі розкривається зневага росіян до українців крізь віки. Прем'єра відбулася 27 березня 2024 року до міжнародного дня театру. Проєкт отримав фінансову підтримку від USAID, що сприяло його успішній реалізації. Вистава була представлена глядачам у Миколаєві та Києві в Національному театрі імені Івана Франка, здобувши позитивні відгуки та визнання.

Вистава «Перевізник» створена за однойменною п'єсою драматургині Ніни Захоженко та розповідає про південь України, який у перші дні повномасштабного вторгнення був окупований російськими військовими, реалізується Херсонським

обласним академічним музично-драматичним театром ім. М. Куліша спільно з Миколаївським академічним художнім драматичним театром. Вистава співфінансується програмою ZMINA: Rebuilding, створеною за підтримки Європейського Союзу в межах спеціального конкурсу заявок на підтримку українських переселенців та українського культурного і креативного секторів, за підтримки МБО «ІЗОЛЯЦІЯ», Trans Europe Halles та Maly Berlin. Спільний проєкт двох театрів був реалізований у червні 2024 року. Режисером-постановником виступив Сергій Павлюк. Прем'єрні покази відбулися в Миколаєві.

Можна дійти висновку, що співпраця між Миколаївським та Херсонським театрами демонструє високий рівень професіоналізму та прагнення до спільного розвитку українського театрального мистецтва, попри складні умови та виклики. Їхня тісна співпраця виявилася надзвичайно продуктивною, що підтверджується створенням низки театральних проєктів, які отримали визнання як серед глядачів, так і критиків. Ці вистави відзначаються різножанровістю: дитячий мюзикл, пластична вистава й вистава про сучасну важку долю України. Співпраця між цими двома театрами не лише сприяла створенню високоякісних театральних постановок, але й стала символом єдності та стійкості української культури в умовах сучасних викликів. Спільні проєкти демонструють здатність митців об'єднувати зусилля для досягнення спільної мети та збагачення культурного простору України.

Д. Сар'ян, П. Кучин, В. Кучина

**ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПРАЦІ П. К. САКСАГАНСЬКОГО
В РОЗВИТКУ ТА ПІДНЕСЕННІ КУЛЬТУРНОГО РІВНЯ СЦЕНІЧНОГО СЛОВА
В УКРАЇНСЬКОМУ ТЕАТРІ**

D. Saryan, P. Kuchin, V. Kuchina

**PRACTICAL ACTIVITIES AND THEORETICAL WORKS OF P. K. SAKSAHANISKYI
IN THE DEVELOPMENT AND RAISING OF THE CULTURAL LEVEL
OF STAGE SPEECH IN UKRAINIAN THEATRE**

Сценічна мова — це система виразних засобів мовлення, яка використовується в театральному мистецтві для комунікації актора з глядачем, розкриття художнього образу та впливу на аудиторію. Вона охоплює технічні (фонетичні, орфоепічні, просодичні) та виражальні (інтонаційні, ритмічні, тембральні) аспекти мовлення. Сценічна мова передбачає володіння артикуляційним апаратом, правильним диханням, дикцією, логікою мовлення, мовним динамізмом і модульованістю голосу, тісно пов'язана з психологічними, лінгвістичними та акустичними характеристиками мовлення, а також із загальними принципами сценічної майстерності.

В Україні сценічна мова почала набувати свого значення з іменами акторів-корифеїв. Глибоке знання народного побуту, вміле використання мелодики, інтонаційного багатства допомагало їм нормувати літературну мову. У хоча про орфоепічну нормативність української мови кінця XIX століття можна говорити лише умовно, все ж таки поглиблення й вдосконалення дикційної виразності практикувалося акторами все життя.

П. К. Саксаганський був першим в історії українського театру, хто прагнув теоретично узагальнити закони словесної дії та її нормативність. Однак несприятливі умови, у яких перебував український театр XIX століття, завадили реалізації його задумів.